

BACHELOROPPGAVE

Er du ikke mann, eller?

En oppgave om vold mot menn i nære relasjoner, og hvordan kvinners vold mot menn påvirker samfunnets syn på mannlighet.

Av

Kandidat: 212

Thomas Fossgård

Bachelor i Sosialt Arbeid

BSV5-300

05/2013

Antall ord: 8298

Innholdsliste

1.0 Innledning	2
1.1 Feltet vold mot menn	3
1.2 Noen presiseringer	3
1.3 Oppgavens gang	4
2.0 Metode	5
2.1 Litteraturstudie som metode	5
2.2 Litteratur- og kildekritikk	6
2.3 Refleksjoner rundt metodevalg	9
3.0 Teoretiske rammer	9
3.1 Kort tilbakeblikk	10
3.2 Maskulinitet og mannlighet	10
3.3 Fra MANN til Mann?	12
3.4 Hva er Vold?	14
4.0 Diskusjon	15
4.1 Kvinners vold og mannlighet	15
4.2 Redsel	18
5.0 Sentrale funn og konklusjoner	20
6.0 Avslutning	21
7.0 Litteraturliste	23
Vedlegg 1: Søkelogg	26

1.0 Innledning

Jeg har valgt å skrive denne bacheloroppgaven om vold i nære relasjoner, og vil se nærmere på fenomenet vold *mot menn* i nære relasjoner. Mine første tanker når jeg bestemte meg om å skrive om dette temaet var, ”dette er jo et paradoks, menn er jo stort sett sterkere enn kvinner så det burde jo ikke være noe problem å stå imot eventuelle slag og spark”. Disse tankene, vil jeg påstå, er rådende i den norske befolkningen og verden for øvrig. Det hele handler om at menn og mannlighet er, ellers skal være, det dominerende kjønnet. På grunn av denne kulturelt konstruerte forestillingen er det problematisk når det er mannen som blir utsatt for vold, av kvinnen!

Med dette som bakteppe, vil min problemstilling for denne oppgave være;

Vold mot menn, utført av kvinner, utfordrer den tradisjonelle forståelsen av kjønn. Hvordan preger de stereotypiske kjønnsrollene vår forståelse av volden? Hvordan preger kvinners vold mot menn vår forståelse av mannen...?

Det er skrevet relativt lite om vold mot menn. Det er fremdeles kvinner som er offer for den mest alvorlige volden når det gjelder partnervold og har dermed fått mest fokus (Justis- og beredskapsdepartementet, 2013). Vold mot menn har begynt å få mer oppmerksomhet og fokus. *I forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner: det handler om å leve* (2012 – 2013) som er regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner, sies det eksplisitt at det er særlig viktig å ha et fokus på menns vold mot kvinner på grunn av voldens karakter og konsekvenser (Justis- og beredskapsdepartementet, 2013). Partnervold er et økende problem i Norge. Av tretten drap så langt i 2013, etterforskes ni av dem som partnerdrap (Vikås, Ruud, Andersen, Hoppestad og Engebretsen, 2013). Sogn og Hjemdal (2010) støtter også opp under oppfatningen at kvinner blir utsatt for den mest alvorlige volden. I tillegg viser de til andre mulige årsaker som kan forklare den manglende prioriteringen av temaet. Disse mulige årsakene vil jeg komme tilbake til senere i oppgaven.

1.1 Forskning om vold mot menn i nære relasjoner

Den første landsdekkende undersøkelsen om vold i parforhold ble utgitt i 2005. Denne undersøkelsen viser at to prosent menn i heterofile forhold, har opplevd vold med stort skadepotensiale (Haaland, Clausen og Schei, 2005). Hele tjueto prosent av mennene i denne undersøkelsen sier de har vært utsatt for ulike typer av kontroll, truende atferd, fysisk vold og mistet muligheten til å bevege seg fritt (Haaland et. al, 2005). Forskere merker at vold er et økende problem i parforhold, og dette gjelder vold utført av begge kjønn (Haaland et. al, 2005). I senere tid, har vold mot menn sakte men sikkert blitt synliggjort som et problem, og som et resultat av dette har også menn fått en lovfestet rett til hjelp og behandling etter krisesenterloven (Krisesenterloven, 2009). I tillegg til denne loven som skal sikre menns rettigheter av å være utsatt for partnervold, har det også blitt mer synliggjort i media. Ofte blir det, slik som temaet for denne oppgaven er, sett i forhold til forståelse av kjønn. Journalist Madeleine Ferre skriver i dagbladet (24.03.13) om hvordan vold mot menn strider mot de tradisjonelle kjønnsidealene og hvordan dette problemet blir forstått. Ole Bredesen Nordfjell (2009) har skrevet en rapport hvor han tar for seg omfanget av vold mot menn, sett i lys av Reform (reform, 2010) sine erfaringer og tidligere forskning. Tove Ingebjørg Fjell, professor ved universitetet i Bergen, ventes å publisere sin undersøkelse om vold mot menn i løpet av 2013, hvor hun har intervjuet 10 voldsutsatte menn.

1.2 Noen presiseringer

I teksten kommer jeg til å benytte meg av begrepene *maskulinitet* og *mannlighet* om hverandre. Dette er for å få språklig variasjon. I forsknings- og den teoretiske litteraturen kan maskulinitet deles inn i flere kategorier og systemer, for eksempel ved Robert Connells (1995) fire kategorier av maskulinitet. Hvordan disse kategoriene deles, vil jeg komme tilbake til. I nordisk kjønnsforskning legger man mindre vekt på hvordan maskulinitet ser ut, men fokuserer ved å se på relasjonen mellom mannlighet og umannlighet (Lorentzen, 2006). Begge begrepene henviser til kulturelle konstruksjoner knyttet til det å være mann i vårt samfunn. I et tradisjonelt samfunn kan kvinner bli oppfattet som maskuline hvis hun fremtrer mer som en mann og hvis hun gjør noe som er forbeholdt menn, for eksempel mekker på bilen. Hvis man ser motsatt på det, kan menn bli oppfattet som umannlig hvis han fremtrer og gjør noe som er forbeholdt kvinner, for eksempel å være make-up artist. Disse stereotypiske

forestillingene kan føre til at de kulturelle konstruksjonene blir forsterket. Det paradoksale er at arbeidslivet eksplisitt ønsker menn i kvinne­dominerte yrker, og kvinner i mannsdominerte yrker. Problemet er at de normative og kjønns­messige kulturelle forestillingene ofte ikke tillater dette, fordi det bryter med det som er sett på som maskulint og feminint.

Når det gjelder begrepet *vold*, kan det ha ulike forståelser og funksjoner (Isdal, 2012). Jeg forstår vold i denne oppgaven som en funksjonell handling, at det er en mening med volden. Det kan være frustrasjon og sinne og en måte å få makt og innflytelse. Vold i nære relasjoner har innslag av alle disse reaksjonene. *Hvorfor* kvinner utøver vold mot sine menn vil jeg ikke diskutere i denne oppgaven, jeg er opptatt av hvilke kulturelle syn samfunnet har på kvinners vold mot menn og hvilke konsekvenser dette får for samfunnets syn på mannlighet.

1.3 Oppgavens gang

Jeg vil starte med å beskrive hvilken forskningsmetode jeg har valgt å benytte meg av, samt henvise til fordeler og ulemper ved denne metoden. Videre vil jeg kort beskrive noe av litteraturen jeg har benyttet meg av, deretter beskrive utfordringene jeg har opplevd ved å velge et tema som er lite forsket på. Jeg vil forklare hvordan jeg har gått frem for å finne litteraturen og hvordan jeg har tolket denne litteraturen. Jeg vil i den teoretiske delen av oppgaven se hvordan ulike typer av *maskulinitet* og *mannlighet* er blitt påvirket av vårt kulturelle syn. Jeg vil også beskrive hva som ligger i begrepet *vold* og hvordan man kan dele vold inn i flere kategorier. Videre i diskusjonsdelen av oppgaven vil jeg forsøke å koble de ulike variantene av vold opp mot hvordan kulturelle konstruksjoner legger føringer på forståelsen av volden. Deretter vil jeg vise hvordan mannlighet og maskulinitet har forandret seg og hvilke konsekvenser det får for dagens mann. Med disse teoretiske perspektivene som bakteppe, vil jeg diskutere hvordan menn som blir utsatt for vold blir oppfattet og hvordan volden disse mennene blir utsatt for blir vurdert. Til slutt vil jeg vise noen av de mest sentrale funnene, samt hvilke konklusjoner jeg kan trekke ut av dette.

Gjennom hele oppgaven kommer jeg til å reflektere og drøfte ulike funn i forhold til min problemstilling. Jeg har ingen klar grense mellom de ulike delene av oppgaven. Dette gjøres for å få en bedre flyt og en ”rød trå” i teksten.

2.0 Metode

Jeg vil nå vise hvilke metode jeg har benyttet meg av i denne oppgaven. Jeg vil identifisere hva som er spesielt med den metoden, samt vise positive og negative sider ved denne. Jeg vil også kort nevne hvilke metodiske tilnærminger som er blitt brukt i det materialet jeg har benyttet meg av. Videre vil jeg vise hvilke vurderinger jeg har gjort meg når jeg har valgt ut litteratur til oppgaven, og vise hvordan jeg har tolket denne. Til slutt vil jeg vise mine egne refleksjoner av metodevalget mitt.

2.1 Litteraturstudie som metode

Jeg har, som overskriften tilsier, benyttet meg av litteraturstudie som er en kvalitativ metode. En kvalitativ metode er, enkelt forklart, en måte å gå i dybden av et fenomen og beskrive dette fenomenet, mens en kvantitativ metode vil si at man fokuserer mer på antall og mengde (Johannessen, Tufte og Kristoffersen, 2006). Thagaard (2006) beskriver en kvalitativ forskningsmetode som en måte å få forståelse på et sosialt fenomen slik det blir forstått av personer som blir forsket på. Som nevnt i innledningen, er vold mot menn i nære relasjoner og hvilke konsekvenser denne volden har på mannlighet, et tema som er lite forsket på. Slike temaer krever en stor del åpenhet og fleksibilitet, man må ”låne” og vurdere samt analysere data og dokumenter for å skape en forståelse av fenomenet, derfor er kvalitativ metode passende (Thagaard, 2006).

I min oppgave har jeg benyttet meg av forskningsartikler, rapporter og boklitteratur. Jeg har benyttet meg mest av boklitteratur. For å svare på min problemstilling, har jeg måtte låne ulike aspekter og forståelser av ulike fenomener, og koblet dette sammen for å skape en annen forståelse. Allerede i starten av litteratursøkingen visste jeg at jeg kom til å finne flere forskningsartikler på engelsk enn på norsk. Vold mot menn har ikke vært et prioritert forskningsfelt sett med norske øyne. Når det gjelder voldsforskningen i Norge er det selve utøvelsen av volden som har vært prioritert, nærmere bestemt **menns** utøvelse av vold. Søkemotoren jeg har brukt for å finne forskningsartikler er *Academic Search Premier* (se vedlegg 2 for søkelogg). Det var utfordrende å finne artikler som var relevant for min problemstilling. De tre artiklene jeg har valgt å bruke, vurderer jeg slik at de har en overførbarhet til mitt felt. Artiklene sier ikke direkte at de omhandler hvilke konsekvenser

vold mot menn har å si for samfunnets syn på mannlighet, men de viser disse konsekvensene på et indirekte plan. Å kunne overføre funn og sette funnene inn i en ny teoretisk kontekst er viktig for å skape en generell forståelse, sier Thagaard (2006).

For å få oversikt over feltet, og for å se om det i det hele tatt var noe materialet om temaet jeg skulle skrive om, søkte jeg mest på Google. Ved å bruke Google, og ulike søkeord, kunne jeg finne en god del av det materiale jeg har valgt å bruke i den oppgaven. Jeg fant ulike artikler, rapporter og undersøkelser som har relevans for meg.

Den øvrige litteraturen fant jeg ved å bruke bibsys, som er søkemotoren ved biblioteket ved høyskolen. En del av denne litteraturen fant jeg ved å gå igjennom litteraturlisten til ulike rapporter og undersøkelser og deretter søke på forfatternavnet som det var referert til.

2.2 Litteratur- og kildekritikk

Kildekritikk handler om å vurdere den litteraturen en har brukt i sin egen tekst. Det finnes alltid en grunn til at man velger en bok eller en artikkel fremfor en annen (Dalland, 2010). Jeg vil belyse mine vurderinger om noe av litteraturen jeg har brukt i denne oppgaven, samt hvordan jeg fant de ulike bøkene og artiklene. Jeg legger ved søkelogg av noen av de andre artiklene jeg har brukt i oppgaven i vedlegg 1.

Meningen med volden er en bok skrevet av Per Isdal (2012). Isdal er psykolog og leder for behandlingsstiftelsen **alternativ til vold**. Boken går i dybden på begrepet vold og viser voldens rekkevidde i samfunnet. Isdal går i bresjen for at vold i handlingsøyeblikket er både makt og som et hjelpemiddel mot avmakt. Selv om Isdal viser god beskrivelse av vold, er det nødvendigvis ikke en god bok for mitt tema. Isdals bok er et resultat av erfaringer han har gjort ved å hjelpe **menn som utøver vold mot kvinner**, og ikke motsatt. Eksplisitt sier boken lite om kvinners vold **mot** menn. Jeg velger å benytte meg av boken fordi jeg tenker at man kan forstå voldutførelse som noe universelt, noe som kan utføres på samme måte av begge kjønn. Videre beskriver Isdal om forsvarsmekanismer i forhold til å være utsatt for vold, og de synes å være universelle og kjønnsløse. Dette er grunnen til at jeg har valgt å benytte meg av boken. Denne boken fant jeg ved å gå igjennom litteraturlisten til blant annet rapporten til Sogn og Hjemdal (2010) og masteroppgaven til Bergseth (2010).

Den mannlige offerrollen er en masteroppgave av Line Bergseth (2010). I denne masteravhandlingen tar hun for seg hvordan det føles for menn å være utsatt for vold og hvilke konsekvenser det følger med seg. Bergseth viser, med bruk av kvalitative intervjuer, vanskelighetene ved å være et **offer** fra menns perspektiv. Denne avhandlingen velger jeg å bruke fordi jeg synes den viser på en god måte de vanskelighetene menn som er utsatt for vold lever i, samt hvor vanskelig det er for deres egen identitet som mann å være et offer. Bergseth problematiserer de mannlige stereotypiene i forhold til om det er mannlige å være ett offer for vold. Denne masteroppgaven fant jeg ved å bruke Google.

I artikkelen *Help-seeking among male victims of partner abuse* av Tsui, Cheung og Leung (2010) diskuteres det hvorfor men som er utsatt for vold i nære relasjoner ikke benytter seg av hjelpeorganisasjoner og hjelpeapparater. De ser at menn ikke søker hjelp på grunn av kulturelle barrierer. Disse barrierene er blant annet skam, redsel, fornektelse, stigmatisering og forskjellsbehandling av ulike hjelpeinstanser på grunn av kjønn. De viser at de kulturelle barrierene opptrer både i samfunnet og av mennene selv. En svakhet ved denne artikkelen er den lave svarprosenten, kun 7,9 % fullførte spørreundersøkelsen. Den lave svarprosenten kan vise til hvor tabubelagt vold mot menn er, selv om undersøkelsen er gjort gjennom e-post.

I *Characteristics of callers to the domestic abuse helpline for men* av Hines, Brown og Dunning (2007) ble det brukt en analytisk gjennomgang av notater som var skrevet av frivillige som jobbet for hjelpelinjen for mannlige ofre i USA. De som jobber ved denne hjelpelinjen bygger opp samtalen de har med den som ringer ved hjelp av fastsatte spørsmål. Det er disse svarene som gir grunnlaget for analysen i denne artikkelen. Artikkelen har som mål å vise karaktertrekk ved mennene som ringer inn til denne hjelpelinjen, hvilke vold som mennene er utsatt for, samt vise trekk ved den kvinnelige voldsutøveren. Hines, Brown og Dunning viser at alle menn, uansett yrke og sosial status, kan bli utsatt for vold. Alle mennene støtter opp under synet at menn som blir utsatt for vold av sin kvinnelige partner er *pysen* som lar denne volden skje.

Artikkelen *A marked man: female-perpetrated intimate partner abuse* av Allen-Collison (2009) handler om at forfatteren har fremhevet nøkkelaspekter fra en historie skrevet av en mann som var utsatt for psykisk og fysisk vold i over tjue år. Forfatteren viser til systematisk

vold, og fremhever hvilke effekter og stigmatisering som følger med vold, og hvordan dette kan forstås som et angrep på maskuliniteten.

Et viktig poeng når det gjelder å forske på vold og voldsproblematikk, er at temaet er svært tabubelagt. At et tema er tabubelagt kan gjøre det svært vanskelig for forskeren å få oppriktige svar. Mange vil skjule sine problemer, og ønsker ikke alltid å stå frem med all informasjon. Larsen (2007) kaller dette for intervju-effekt. Informantene kan si det som de tror intervjueren vil høre, eller svarer på det som er allment akseptert og unnlater det som kan føles som et avvik (Larsen, 2007). Siden jeg tar for meg hvordan volden menn blir utsatt for kan forstås, og hvordan synet på voldsutsatte menn kan være, kan kjønnet til forskeren spille inn på svarene. Hvis det er en kvinnelig forsker som vil undersøke sider ved mannlighet eller noe som er forbeholdt menn, kan mennene ”pynte” på svarene for å unngå å bli sett på som umannlige. Riktig nok kan disse mennene ”pynte” på svarene hvis det var en mannlig forsker også. Dette aspektet er viktig å ta med i beregningene når det gjelder å validere informasjonen som blir gitt.

Lorentzen (2006) nevner et aspekt med kjønnsforskning som jeg må ta med i betraktningen av temaet. Forskning på menn kjønner menn. I den litteraturen og de artiklene jeg har valgt å benytte meg av i oppgaven min, kan forskeren kjønn spille inn på vedkommendes perspektiv og hvilke konklusjoner som trekkes i forskningen. Videre hevder Lorentzen (2006) at forskning i seg selv ikke er objektiv, men kan inneholde subjektive meninger og holdninger.

Helt i starten av denne bachelorprosessen var mine første tanker å fokusere på forståelsen og synet på den *fysiske* og *psykiske* volden menn kan bli utsatt for. Jeg tenkte at det var de voldsformene menn stort sett ble utsatt for og derfor var det ikke hensiktsmessig å inkludere andre voldsformer. Ved ikke å inkludere seksuell vold som et problem som menn kan bli utsatt for, er jeg selv med på å reprodusere de stereotypiske kjønnsforståelsene. Ved å ekskludere et problem fordi man tror at det kjønnet, den rasen eller den kulturen ikke kommer til å oppleve det, er man med på å gjøre at stereotyper fortsetter.

2.3 Refleksjoner om metodevalg

Etter å ha bestemt meg for temaet til denne oppgaven, begynte jeg med en gang å se etter ulike måter å finne stoff og hvilken forskningsmetode jeg ville benytte meg av. Mine første tanker var å ha et kvalitativt intervju med enten en representant ved Reform, eller aller helst en mann som har vært utsatt for vold i nær relasjon. Grunnen til denne metoden er at jeg kunne fått svært god informasjon av en som kjenner tematikken godt. Etter en grundigere vurdering valgte jeg å endre fokus fra kvalitativt intervju til en litteraturstudie. Jeg kunne få svar på problemstillingen min ved å bruke litteratur. Allikevel var jeg litt ambivalent i forhold til metodevalg. Det kunne vært mer hensiktsmessig for oppgaven om jeg hadde et kvalitativt intervju, og analysert funnene av dette intervjuet med litteratur for å se om det var et samsvar mellom informant og samfunnet for øvrig. Det kunne gitt en mer dybde på oppgaven. På en annen side ved å bruke kvalitativt intervju kunne jeg fått forståelse av informantens syn på sin egen mannlighet, men det representerer nødvendigvis ikke alle som er påvirket. Etersom jeg vil undersøke samfunnets syn på mannlighet, er det dermed ikke direkte nødvendig med å ha intervju med enkeltindivider. Jeg vil gi et helhetlig syn på vold mot menn, ikke individuelle syn. Når det er sagt har det ikke vært et fokus for meg å komme med en banebrytende løsning på temaet vold mot menn. Det som har vært ønske min gjennom hele prosessen er å få frem mer kunnskap om temaet og vise at det ikke bare er menn som slår kvinner, vold går begge veier, og kulturelle konstruksjoner av kjønn gjør at håndteringen av volden blir ulik.

3.0 Teoretiske rammer

I denne oppgaven skal jeg diskutere hvordan kulturelle konstruksjoner påvirker samfunnets syn på volden menn blir utsatt for, og hvordan dette synet påvirker mannligheten. For å belyse dette vil jeg gi beskrivelse av begrepene maskulinitet og mannlighet. Jeg vil starte med å gi et kort tilbakeblikk på kjønnsforskningen om menn. Videre vil jeg vise hvordan menn og mannlighet har forandret seg. Disse teoretiske begrepene vil jeg koble til forståelsen av vold mot menn utført av kvinner og hvordan dette preger forståelse av mannsbilde. Jeg vil avslutningsvis vise til ulike kategorier av vold, ettersom ulike typer vold har ulike påvirkning på mannlighet.

3.1 Kort tilbakeblikk

Forskningsfeltet menn som kjønn kan spores tilbake til 1960-tallet. Datidens forskning fokuserte på fars betydning i familien. I løpet av 70-tallet, hvor feministbevegelsen var i anmarsj, var det et radikalt kritisk syn på mansrollen hvor kvinneundertrykkelse og undertrykkelse av egne følelser var i fokus (Lorentzen, 2006). Senere, i 1980-årene, kom fokuset på begrepet maskulinitet inn i mannsforskningen. I løpet av disse årene, og i starten på 1990-tallet, ble begrepet *hegemonisk maskulinitet* introdusert av blant annet Robert Connell. På slutten på 1990-tallet og begynnelsen på 2000-tallet så man, i nordisk kjønnsforskning mindre på begrepet maskulinitet, og vendte interessen mot å se relasjonen mannlighet og umannlighet (Lorentzen, 2006).

3.2 Maskulinitet og mannlighet

Hvis man skal se på begrepene mannlighet og maskulinitet, er det vanskelig å komme utenom Robert Connell og hans bidrag til feltet mannsforskning. I boken *Masculinities* (1995) lanserer han noen overordnede begreper på hvordan menn inngår i kjønnede relasjoner til hverandre. Han identifiserer fire ulike former for maskuliniteter; hegemonisk, underordnet, marginalisert og medvirkende (Lorentzen, 2006). Den *hegemoniske* maskuliniteten handler om en gruppe menn som har en ledende posisjon i et sosialt system. Stikkord som makt, herunder institusjonell makt, det kulturelle mannsidealet og mannlig dominans er tilkoblet denne type mannlighet (Connell, 1995). Den *hegemoniske* maskuliniteten er ikke en statisk kategori, den vil variere fra kultur til kultur og over tid (Lorentzen, 2006). I vårt samfunn knyttet opp mot vold, vil denne formen for maskulinitet tilsi at menn ikke skal bli dominert av andre. Menn som innehar denne maskuliniteten skal ha makt og ha en ledende posisjon. Det kan tenkes at menn som har en *hegemonisk* maskulinitet vil føle det som mer ydmykende, og skambelagt enn andre maskuliniteter, å bli utsatt for vold av en kvinne. Dette synet kan være direkte påvirket av vårt samfunn og vår kultur. Det er utenkelig at en mann som har makt og autoritet innenfor en sosial gruppe, skulle være utsatt for vold. Hvis menn som har denne type maskulinitet står frem som voldsutsatt, kunne det blitt møtt med vantro, bagatellisering og benekting. Disse forsvarsmekanismene vil jeg komme tilbake til senere.

Videre lanserer Connell (1995) kategorien *subordination*, eller *underordnet* maskulinitet. Den hegemoniske maskuliniteten står i relasjon med den underordnede maskuliniteten. For å beskrive den underordnede maskuliniteten nevner Connell homofile menn. Denne underordningen av maskulinitet forklarer Connell med politisk og kulturell eksklusjon, med voldelige handlinger og lovbrudd av homofile menn. Denne type maskulinitet vil jeg hevde kan knyttes direkte opp med voldsutsatte menn. I likhet med homofile menn vil menn utsatt for vold være kulturelt ekskludert med tanke på at de ikke følge de tradisjonelle kjønnsstereotypiene og kjønnsrollefordelingene. Ved ikke å følge disse kjønnsmessige kulturelle føringene kan voldsutsatte menn bli sett ned på og undertrykket av andre menn, og samfunnet for øvrig. Connell skriver at homoseksuell maskulinitet blir plassert i bunnen av det mannlige hierarkiet, noe som kan tyde på frykt fra heteroseksuelle menn. Denne frykten for å bli oppfattet som svakere enn majoriteten kan vise seg blant annet i form av homofobi, og skjellsord mot de menn som oppfattes svake (Connell, 1995). Denne oppfattelsen av *svakhet* kan også sees i forhold til voldsutsatte menn. De er svakere enn andre menn og vil derfor bli oppfattet som umannlige etter tradisjonell kjønnsforestilling.

Complicity, eller *medvirkende* maskulinitet, er den store gruppen menn som definerer seg under en normativ og akseptert form for maskulinitet uten å ha mulighet å innta en hegemonisk maskulinitet. Denne gruppen aksepterer hegemonisk maskulinitet på det grunnlag at de får en viss gevinst i relasjon til kvinner (Connell, 1995). I forhold til vold vil også denne type maskulinitet ha store problemer med at menn blir utsatt for vold. At men blir utsatt for vold av kvinner vil være å bryte med de normative og aksepterte kjønnsstereotypiene, hvor mannen har mistet sin posisjon og kvinnen er det kjønn med makt.

Eksempelet Connell (1995) bruker for å beskrive den *marginaliserte* maskuliniteten er fargede menn i spesielle perioder og samfunn. Videre sier Connell at den marginaliserte maskuliniteten alltid er relativ til autorisasjonen av den hegemoniske maskuliniteten i den dominante gruppen. Selv om fargede menn kan ha hegemonisk maskulinitet vil den sosiale autoriteten til disse mennene stå i forhold til hvite menn med hegemonisk maskulinitet, og kan på grunnlag av det ofte komme til kort (Connell, 1995). Menn som er utsatt for vold kan også være i risikozonen for å innta en slik maskulinitet. Med at den hegemoniske maskuliniteten representerer makt og dominans kan voldsutsatte menn leve i undertrykkelse og være i en avmaktposisjon. I tillegg til dette, kan menn som er utsatt for vold bli møtt med å

ikke bli trodd at de lever i et voldspregede forhold. De kan bli møtt med bagatellisering og benekting fra samfunnet for øvrig. Dette vil jeg komme nærmere inn på senere i oppgaven.

I nordisk kjønnsforskning har man sett på andre muligheter å forstå kulturell maskulinitet. Man har sett på relasjonen mellom mannlighet og umannlighet. Mens Connells teori blir kritisert for å være statisk og fastlåst, må umannlighetsbegrepet bli forstått som relasjonelt og dynamisk (Lorentzen, 2006). Ved å bruke begrepet umannlighet synliggjør man det kulturelle synet på mannlighet og ekskluderer de former for mannlighet som ikke passer inn i det kulturelle synet. I frykt for å bli ekskludert, kan det være nødvendig for menn hele tiden å bevise sin mannlighet for ikke å bli oppfattet av samfunnet som umannlige (Lorentzen, 2006). Ved bruk av disse begrepene får en frem nyanser av maskulinitet og mannlighet/umannlighet. På den ene siden har man maskulinitet og ulike inndelinger av maskulinitet, mot et mer relasjonelt fenomen mellom det å være mannlig og å være umannlig.

3.3 Fra MANN til mann?

Mannen er sterk. Mannen er ikke redd for noe. Mannen drikker øl og snakker om biler. Mannen har muskler. Mannen har makt. Mannen er den harde mannen. Dette mannsidealet er fremdeles levende, og det har vært gjeldene de siste århundrene (Badinter, 1995). I boken *Hva er en mann?* diskuterer Badinter hvordan mannsidealet har forandret seg de siste to-hundre årene. Tidligere ble *The Marlboro Man* sett på som det ypperste av mann, deretter *Terminator* og *Rambo*. Disse skikkelsene representerte mannen i all hans utstråling, sterk, fryktløs, med andre ord, et skikkelig mannfolk (Badinter, 1995). Dette synet på menn ligger fremdeles godt plantet i dagens syn på mannlighet. Når det gjelder forståelsen av mannlighet, og kjønn generelt, er det en enighet at mannlighet, og kjønn, varierer fra kultur til kultur og over tid (Lorentzen, 2006). Selv om nye aspekter ved mannlighet og menn har inntatt ”mannen”, ligger det tradisjonelle, harde mannsidealet som en grunnpilar i menns og samfunnets konstruksjoner. Med dette mannsidealet som bakteppe, kan kvinners vold få store konsekvenser og innvirkninger på mannligheten til menn. Hegemonisk maskulinitet og det tradisjonelle mannsidealet har mange fellestrekk, som makt, styrke, kontroll. Ved å være utsatt for vold vil man miste kontroll og makt, og mannen vil havne i en avmaktposisjon. Dette strider mot de kulturelle føringene samfunnet har på mannlighet.

Fra slutten av 1970-årene, skjedde det en endring i oppfattelsen av mannlighetsbegrepet. Menn skulle ønske de var mykere og mer kjærlig, samt at de ville bevege seg vekk fra aggressivitet og konkuransesmentalitet (Lamb, 1981, ref i Badinter, 1995). I dagens samfunn, 30 - 40 år senere, har det skjedd en endring i mannlighetsbegrepet. Menn har blitt mykere, og mer kjærlig. Man har gått fra den tradisjonelle husmor – forsørger-modellen, hvor kvinner har ansvaret for hus og barn og menn jobber og tjener penger, til en mer uklar modell hvor arbeidsdelingen er tilsynelatende lik (Røthing og Aarseth, 2006). Forskning på menn og mannlighet henviser til å vise omsorg og følelser er blitt en del av mannligheten (Røthing og Aarseth, 2006, Bergseth, 2010). Disse endringene i mannligheten kan ha ført til en endring i identiteten som mann. Det er fremdeles normativt og akseptert at mannen skal ha en viss kontroll innenfor en sosial gruppe, men han skal ikke bruke makt eller vold for å skaffe seg den kontrollen. Du blir ikke oppfattet av samfunnet rundt deg som mannlig og som en mann om du slår kvinner. Dette synet kommer frem i blant annet Nordfjell, 2009, (s.11), og Bergseth, 2010,(s. 64 – 65). Menn som slår kvinner vil ikke bare miste sin mannlighet i øynene til andre, han kan også bli omtalt som kvinnemishandler, en pyse eller pingle som slår kvinner, eller voldelig psykopat.

Den moderne mannen er en kompleks mann. Han skal være en hybrid, en blanding av den harde, tradisjonelle mannen, samtidig som han skal ha innslag den myke mannen. En mann skal være åpen og snakke om følelser, men samtidig være stolt, vise integritet og styrke. Det handler ikke lenger kun om fysisk styrke, men også styrke ved å innrømme mangler. Dagens mann skal være praktisk og emosjonell anlagt på samme tid(Bergseth, 2010). Selv om det er blitt sosialt og kulturelt akseptabelt at menn skal være mykere, ligger fremdeles det harde mannsidealet som et bakteppe på vår oppfattelse av mannlighet. Hvis noe normativt brytende skjer, som for eksempel at mannen blir utsatt for vold, vil dette kunne få konsekvenser på samfunnets syn på han som mann på grunn av dette harde mannsidealet.

3.4 Hva er vold?

Folk flest kjenner begrepet vold. Daglig blir vi minnet på hva vold er, igjennom media. Når folk flest tenker på ordet vold, assosieres ordet med fysisk makt eller en handling som forårsaker fysisk skade. En slik definisjon av vold vil være mangelfull og begrensende (Isdal, 2012). Volden blir da begrenset til fysiske handlinger og andre ikke-fysiske handlinger vil da

ikke regnes som vold (Isdal, 2012). Jeg velger å bruke Per Isdal (2012) sin definisjon av vold ”... er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil” (s. 36). Isdal (2012) ser på vold som en relasjonell handling hvor målet er makt og dominans. Mogens Møller (2000) har en lignende definisjon av begrepet vold. Han beskriver vold som maktutøvelse innenfor en sosial sammenheng ”Vold er for meg en særegen fysisk, psykisk og/eller sosial virksomhet med en destruktiv bruk av kraft og metoder... der målet eller motivet med handlingen kan være skade, krenke, passivisere, utmanøvrere eller uskadeliggjøre en annen” (Møller, 2000, s. 34). Møller sin definisjon av vold virker på meg som mer treffende med temaet vold mot menn, men jeg velger å støtte opp under begge definisjonene.

Hvis man skal analysere begrepet vold, må man dele det inn i flere kategorier. Som beskrevet i innledningen, er kanskje den mest allment utbredte formen fysisk vold. Den *fysiske volden* handler om all form for fysisk makt som gjennom at den skader, smerter og krenker, påvirker en annen person på en negativ måte (Isdal, 2012). Jacquelyn Allen-Collison (2009) beskriver en historie i sin artikkel om vold mot menn ”*she delivers a full force blow to his face... pleads her to stop... hits him again... she pushes him... takes a kitchen knife... threatening to stick it in him.*” (s. 22). Dette er et ekstremt tilfelle, men viser et tydelig eksempel på fysisk vold. En annen form for vold, er *seksuelle vold* som kan defineres som handlinger som er rettet inn mot en annen persons seksualitet på en negativ måte. Seksuell vold blir ofte sett på som den mest nedverdiggende typen av vold for begge kjønn (Isdal, 2012). Det er viktig å huske på at også menn kan bli utsatt for denne type vold, selv om vår kultur skulle tilsi at menn ikke kan være ofre for seksuell vold. *Materiell vold* er handlinger som er rettet mot ting eller objekter ved at de virker skremmende eller krenkede (Isdal, 2012). Det kan for eksempel være å ødelegge et møbel for å skremme den andre personen. *Psykisk vold* er måter å skade eller skremme som ikke er direkte fysisk, eller måter å dominere andre ved bruk av bakenforliggende makt eller bruk av trusler. Denne type vold omhandler direkte og indirekte trusler, ydmykende atferd, kontroll, overdreven sjalusi, isolering og emosjonell vold. Isdal (2012) skriver om denne type vold at ”*de må betegnes som vold, at de er handlinger innenfor rammene av et nært forhold, og av de skaper avstand og ødelegger kjærligheten*” (s.49). *Latent vold* handler om frykt for

at vedkommende skal bli utsatt for ny vold, og denne frykten styrer alt den utsatte foretar seg (Isdal, 2012).

I følge undersøkelsen til Hines et. al (2007) svarte 95 prosent av alle som deltok i undersøkelsen at partneren dere kontrollerte dem. Måten mennene ble kontrollert var ved trusler, skremmende oppførsel, emosjonelt misbruk, isolasjon og manipulering. Disse aspektene ved kontroll, definerer Isdal (2012) som psykisk vold. Det kan tenkes at denne typen vold er den som er mest utbredt når det gjelder kvinners vold mot menn. Et annet aspekt kan være at menn kan ha høyere terskel for hva som er fysisk vold og dermed ikke identifiserer dette som vold (Bergseth, 2010). Dette kan føre til at mange menn blir utsatt for vold, men de er ikke klar over dette selv.

Når det gjelder hvilke typer vold som er mest brytende og avvikende fra det normative storsamfunnet, vil det være alle typer vold. Det er ikke akseptert eller tolerert å utøve vold, spesielt i nære relasjoner. Dette gjelder for begge kjønn.

4.0 Diskusjon

Jeg vil nå diskutere hvordan menns mannlighet kan bli endret og forstått av å være utsatt for vold en kvinnelig partner. Jeg velger først å drøfte denne problemstillingen steg for steg, hvor jeg benytter meg av voldsinndelingen til Isdal (2012) for så å koble dette til opplevelse av mannlighet. Videre vil jeg vise hvordan mannen bruker ulike forsvarsmekanismer for å unngå at volden blir oppdaget, samt vise hvordan samfunnet oppfatter både volden mennene utsettes for og hvordan dette påvirker vårt bilde av disse mennene.

4.1 Kvinners vold og mannlighet

For at vold skal være vold, må noen ha definert hva vold er. Denne definisjonen kan være forskjellig fra individ til individ, fra kultur til kultur og mellom kjønn. Som Isdal (2012) påpeker ligger det mye makt i å definere en handling som vold. Menns oppfatninger om mannlighet kan tilsa at en handling må være mer alvorlig og gjøre mer skade før den blir identifisert som vold (Bergseth, 2010). Vår kultur kan lett bagatellisere kvinners fysiske og materielle vold mot dem på grunn av forskjeller i fysisk styrke. Bergseth (2010) henviser i sin

studie til et sitat fra en av hennes informanter ”*Det var en gang jeg måtte ta tak i armen hennes når hun ville begynne å slå meg... Det virker jo litt tåpelig når ei så lita jente skal begynne å slå*” (s. 50). Denne mannen deler samfunnets syn på kvinners fysiske vold. Dette sitatet viser tydelig at vedkommende bruker den mannlige fysiske styrken å hindre vold, og latterliggjør forsøket på volden. På en annen side kan denne mannlige styrken bli sett på som dominans fra mannens side og kan utløste mer vold fra kvinnens side. Når det gjelder fysisk og materiell vold fra kvinner kan det tenkes at menn føler at kvinnene overtar noe som er forbeholdt menn. I det tradisjonelle mannsidealet er styrke, herunder fysisk vold, en stor del av mannligheten. Ved at kvinner trer inn i en kjønnsrolle som ikke er typisk for deres kjønn, kan det skape forvirring og usikkerhet rundt mannligheten hos menn. At en kvinne er voldelig mot en mann, enten ved hjelp av redskaper som møbler eller som slag og spark, passer ikke inn i den normative atferden for kvinner. Bergseth (2010) refererer til et sitat som sier ”*Da hadde jeg ikke følt meg som en mann da... Da tror jeg at jeg hadde tatt livet av meg*” (s.51). Det kan tenkes at menn blir umannliggjort av å oppleve fysisk vold, både av det normative samfunn og etter egen selvfølelse og selvbilde. Dette synet støttes av Howard og Hollander (1996) ref i Allen-Collison (2009) og Tsui, Cheung og Leung (2010).

Psykisk vold er muligens den mest vanlige voldsformen mot menn. En av grunnene til det er at volden ofte er skjult og vanskelig å oppdage, identifisere og definere som vold (Isdal, 2012, Jareg og Askeland, 1995, ref i Bergseth, 2010). Bergseth (2010) viser at mennene i hennes studie brukte lang tid på å vite at de var utsatt for psykisk vold nettopp på grunn av identifiseringsproblemer med psykisk vold. Isdal (2012) skriver at psykisk vold kan være utøvelse av kontroll, over flere plan. Ved at kvinner utøver kontroll og får makt i et forhold kan ha direkte følger for mannlighet, og spesielt den hegemoniske maskuliniteten. Ser man familien eller parforholdet som en institusjon, er det kvinnen som har makt. Dette kan igjen føre til at menn blir sett på som umannlige. I en undersøkelse gjort av Hines, Brown og Dunning (2007) viser de ulike måter av hvordan menn blir utsatt for psykisk vold av kvinner. Menn i deres undersøkelse er utsatt for trusler, emosjonelt misbruk, isolasjon, skremmende atferd og økonomisk misbruk. Isdal (2012) viser de samme sidene ved psykisk vold i sin inndeling av denne type vold. Å være utsatt for psykisk vold er svært vanskelig for både kvinner og menn. Å være verbal nedlatende mot andre er en type psykisk vold som kan ha stor påvirkning på selvfølelsen og derunder mannlighet, noe som Bergseth (2010) viser i

utdrag fra samtale med en informant (s. 47). Å miste kontroll og makt er vanskelig nok for den tradisjonelle mannligheten. Kanskje det verste område for menn i miste kontroll over kan være å miste kontroll over husholdningsøkonomien. For menn å være underlagt denne type dominans av kvinner, kan oppleves svært ydmykende og nesten absurd (Isdal, 2012).

Den type vold som kanskje er mest normativt brytende for mannlighet er den seksuelle volden. Den generelle kjønnsstereotypien og det normative mannlighetsbildet tilsier at menn er de seksuelle initiativtakerne og ikke ett offer (Andersen, 2012). I en artikkel av Treborg (02.05.13) viser menns tydelige dominans når det gjelder seksuell atferd ”*Hvis han hadde tatt bort jenta, hadde han blitt angrepet av alle machomennene i bygningen*” (2013). Å være en mann som sier nei til sex vil være å avstå fra den normative kjønnsstereotypien og mannen kan bli anklaget for å være homofil, som igjen blir sett på som noe umannlig i følge den hegemoniske tankegangen av maskulinitet.

Den latente volden, altså frykten for at ny vold skal skjer, kan også ha innvirkninger på mannligheten. Menn i dagens samfunn kan veldig fort uttrykke at ”det er best å gjøre som dama sier, ellers så blir det bråk” på en humoristisk og tullete måte. Slike typer ytringer kan få en mann som gjør alt for partneren sin for å unngå at ny vold oppstår, til å føle seg svak og lite mannlig. Ved for eksempel å slutte å være med kamerater fordi partneren sier det, har samme effekt i følge Bergseth (2010). Den normative mannligheten handler mye om frihet til å ta egne valg og gjøre det som en synes er best, dermed kan den latente volden spille inn på følelsen av mannlighet.

Volden menn kan bli utsatt for er med andre ord nærmest identisk med volden som kvinner kan oppleve. Den store forskjellen ligger i at kvinners vold mot menn angriper mannligheten og selvfølelsen til mannen, samt de kjønnsmessige stereotypiene om hva som er mannlig og kvinnelig. En kvinne føler seg nødvendigvis ikke mindre feminin hvis hun blir utsatt for vold. Men hun blir krenket, skadet og vil miste prinsippet om likestilling. Hun bryter sterkt med de rådende kvinneidealene, men hun blir allikevel sett på som feminin. En kvinne som slår derimot, er hun feminin? Det er en annen diskusjon.

Selv om volden er lik, kan konsekvensene være vidt forskjellige. Volden menn opplever, kan også bli oppfattet på en annen måte. Det er så uvanlig og så annerledes at menn blir utsatt for vold av kvinner at man ikke helt vet hvordan man skal forholde seg til det. Dette gjelder samfunnet for øvrig, men også mannen selv. Det ligger langt i fra de ”vanlige” kjønnsforventningene og kjønnsrollene. Siden denne problematikken er såpass uvanlig, kan volden fort bli bagatellisert, noe som Sogn og Hjemdal (2010) argumenterer for. Denne bagatelliseringen foregår både på individnivå, altså den voldsutsatte mannen, og på gruppe- og makronivå, samfunnet rundt.

4.2 Redsel

Det er menneskelig å føle redsel, selv den mest harde og tøffe mannen kan når situasjonen tilsier det være redd. Slik det kommer frem av Bergseth (2010), Bøhm (2003) og Skjørten (1994) ref i Bergseth (2010), føler mennene ikke direkte redsel eller frykt for kvinnenes vold men noe gjør de allikevel redde. En mulig årsak til denne ambivalensen i forhold til frykt og redsel kan være ordet redsel, som kan høres skremmende ut for mannligheten. Menn minimaliserer ofte følelser som ikke er forenlig med mannlighet, i tillegg er det ikke rom for å snakke om følelser ifølge den tradisjonelle mannligheten (Lorentzen, 2006).

Sogn og Hjemdal (2010) hevder at redselen menn som er utsatt for vold kan slite med, er redsel for å stå frem med å være voldsutsatt men ikke å bli trodd. Dette blir støttet opp i flere artikler, Tsui et. Al. (2010), Hines et. Al. (2007), Allen-Collison (2009). Redselen for ikke å bli trodd av venner, familie og hjelpeapparatet kan gjøre at mennene føler seg svært hjelpeløse og alene. Denne ensomheten kan føre til depresjon som igjen har innvirkning på selvfølelse og derunder mannlighet. Det virker som at den største redselen menn har ved å være utsatt for vold, er å bli avslørt. Redselen av å bli dømt og stigmatisert av andre menn kan tenkes er hovedårsakene til at de velger ikke å stå frem som voldsutsatt. Andre årsaker til denne redselfølelsen kan være å bli oppfattet som svak, hjelpeløs og mindreverdig (Tsui et. al, 2010). Dette mindreverdighetskomplekse og trangen for ikke å bli sett på som svak er direkte koblet opp mot den hegemoniske og den medvirkende maskuliniteten. Svakheter er noe som er forbeholdt den underordnede maskuliniteten, altså noe som er umannlig.

Forsvarsmekanismer menn bruker for å forhindre at andre oppdager volden de er utsatt for, er blant annet å benekte, bagatellisere eller minimalisere volden (Isdal, 2012, Allen-Collison, 2009, Bergseth, 2010). Disse mekanismene for å kunne forsvare seg selv mot dømmende blikk og brudd på sosiale normer er ikke spesielt for menn, kvinner utsatt for vold bruker de samme mekanismene. Den største forskjellen mellom disse forsvarmekanismene kan være at menn føler at de må forsvare sin mannlighet, mens kvinner muligens vil forsvare familiebildet i forhold til det normative familiebilde samfunnet har. Samfunnet generelt bruker også disse forsvarmekanismene, fordi kvinners vold mot menn er så brytende mot de konstruksjonene som finnes.

Å være offer for en voldshandling, vil si at man er underlagt voldsutøveren og man er i en avmaktposisjon (Isdal, 2012). Mange menn unngår å benytte seg av begrepet *offer* på grunn av de negative assosiasjonene som er knyttet til begrepet. Det er naturlig å få sympati med et offer, ”stakkars deg som har vært igjennom dette”. Denne sympatien, og stakkarsliggjøringen, kan gjøre det svært vanskelig for menn å stå frem som å være offer for vold, spesielt hvis utøveren er en kvinne. Sogn og Hjemdal (2010) beskriver også denne hjelpeløsheten og passiviteten som ofre gjerne er assosiert med og dette er en motpol til hva den tradisjonelle mannligheten tilsier at en mann skal være. Midtsand (2003) ref i Bergseth (2010) beskriver at menn i mange tilfeller ikke gir seg selv lov til å være et offer nettopp på grunn av de normative kjønnsrolleforventningene. Menn vet selv at de bryter med det som er vanlig, og dermed kan de fornekte at de er utsatt for vold.

Den største redselen for menn som er utsatt for vold, er å bli oppfattet som en mindre mann eller umannliggjort. Siden denne problematikken bryter med de aksepterte og normative kjønnsforventningene er det vanskelig for mennesker rundt de voldsutsatte mennene å vite hvordan de skal forholde seg til problemet. I dagens samfunn er det lett å latterliggjøre menn som kan virke ”svakere” enn andre. Mennene blir umannliggjort av den grunn at vi i dagens samfunn fremdeles har et tradisjonelt bilde av mannlighet. Selv om mannligheten har forandret seg og menn generelt har blitt mykere og mer kjærlig, ligger den tøffe, barske, sterke og maktsøkende mannen hele tiden i bakhodene på oss.

5.0 Sentrale funn og konklusjoner

Å oppleve vold er vanskelig og kan være svært traumatisk for både kvinner og menn. Volden mot menn, utført av kvinner, angriper ikke bare menns selvfølelse og selvoppfattelse som mann, men også vårt bilde av mannen og hva som er mannlig. Det er de normative og aksepterte kjønnsrolleforventningene som gjør at kvinners vold mot menn angriper mannligheten. Volden menn opplever blir med det bagatellisert og forsøkt usynliggjort, både av mennene selv og samfunnet for øvrig. Den fysiske og materielle volden virker som har liten innvirkning på mannen. Disse typene av vold blir fort latterliggjort av menn, ettersom de fysiske forskjellene i styrke og størrelse kan ofte være svært store og ikke fører til en konkret redselsfølelse. Men disse to typer vold har påvirkning på samfunnets syn på mannlighet. Det er ikke bare volden som blir latterliggjort i vår kultur, men også mannen som ikke kan eller vil forsvare seg. Psykisk, seksuell og den latente volden synes å ha større innvirkning på vår forståelse av mannlighet. Ved å være utsatt for verbal nedbrytelse, sosial isolering, kontroll, manipulering og utagerende sjalusi angripes mannligheten på en mer skjult måte. Psykisk vold kan være vanskelig å identifisere og dermed kan det pågå over lang tid for man innser at man er blitt utsatt for slik type vold. Seksuell vold oppfattes som den mest skadelige voldsformen for mannligheten fordi denne type vold er så fundamental brytende mot de normative kjønnsforventningene. Det forventes at mannen skal være en seksuell pådriver og initiativtaker, og det virker umulig at menn kan bli presset til å ha sex.

De normative kjønnsrolleforventningene om menn tilsier at de ikke kan utsettes for vold, og hvis de mot formodning skulle vært utsatt for vold kan den i de aller fleste tilfeller bli svært bagatellisert. ”*En mann må jo tåle å bli slått litt, da*” (Nordfjell, 2009, s. 11) kan være en god beskrivelse av hvordan menn, og samfunnet, ser på vold. Mannsidealet, media og filmer har gitt samfunnet forventninger at menn har monopol på det å være tøff, hard, barsk og utøve vold. Det synes umulig at kvinner kan utøve vold, det er noe som er forbeholdt mannen. Nå er det slik at kvinner blir utsatt for den mest alvorlige volden, og det er flere kvinner i nære relasjoner som blir utsatt for vold enn det er menn. Menn er fremdeles det kjønnet som blir utsatt for mest vold, men de blir utsatt for vold *av andre menn*. Dette påvirker ikke deres mannlighet og vårt syn på mannlighet, men vold i nære relasjoner utført av kvinner gjør det. Ved kun å se på partnervold som er ”kvinneproblem”, usynliggjør man muligheten for at menn kan bli utsatt for det. Denne usynliggjøringen kan også skje ved at man er vitne til, eller

får kjennskap om, at en mann blir utsatt for vold, men velger ”ikke å se det”. Vold i nære relasjoner er svært tabubelagt, både for menn og kvinner og det kan være grunnen til at mange velger ikke å se problemet. Kanskje ekstra tabubelagt er vold mot menn, nettopp fordi det bryter med kjønnsrolleforventningene vi har til menn.

En mann utsatt for vold av en kvinne kan miste mye av sin mannlighet ved å stå frem med dette problemet. Mannen kan bli oppfattet som svak og lite mannlig, bli latterliggjort og kalt pyse, pingle osv. Ved å bli utsatt for vold, blir mennene sett på som offer, noe som kan være svært problematisk for selvbilde og selvfølelsen. Det er en naturlig reaksjon å få sympati og medfølelse for et offer, men denne sympatien kan ses på som en stakkarsliggjøring fra mannens side. Menn som er utsatt for vold av kvinner befinner seg ofte i en marginalisert posisjon ettersom de ikke passer inn i vår vanlige og normative forestilling av kjønnnet mann. Å være fysisk sterk, ha kontroll og makt, og være det dominerende kjønnnet, er mannlig. Hvis dette blir fratatt mannen, slike menn utsatt for vold av kvinner ofte er, vil man i de fleste tilfeller bli oppfattet som umannlig.

6.0 Avslutning

I denne oppgaven har jeg vist hvordan vold mot menn utført av kvinner utfordrer tradisjonell forståelse av kjønn. Det er en kulturelt konstruert myte at menn ikke utsettes for vold i nære relasjoner. En undersøkelse fra 2005 viser at over tjue prosent av mennene har vært utsatt for vold av ulik art og kontrollerende atferd av kvinnelig partner (Haaland, et. al, 2005). Selv om hva som regnes å være mannlig i dagens samfunn har endret seg, ligger fremdeles det tradisjonelle mannsidealet som et bakteppe i vår kultur. Menn skal være sterk, stolt og vise integritet. Disse stereotypiske forestillingene samfunnet har til menn gjør det svært vanskelig for menn å fortelle at de er utsatt for vold. Det virker at det er seksuell vold som er mest brytende med de stereotypiske forestillingene vi har. Vår kultur tilsier at menn skal være seksuelle initiativtakere, og det virker umulig at menn kan bli presset til å ha sex. Denne umulig- og usynliggjøringen er direkte koblet til våre forestillinger til kjønn.

De stereotypiske kjønnsrolleforventningene samfunnet har til menn gjør at volden også blir bagatellisert. Det er av allmenn oppfatning at kvinner er, stort sett, fysisk svakere enn menn og kan dermed gjøre mindre skade. Forskning, og denne oppgaven, viser at den type vold som gjør mest skade er den psykiske volden. Å være utsatt for kontroll og verbal nedsettelse kan

inenbærende store konsekvenser på selvfølelsen til menn. Hvis en mann mister kontroll og blir beordret til å gjøre det kvinnen sier, kan dette bli latterliggjort av samfunnet for øvrig.

Betegnelser som at mannen er en ”pingle” og ”tøffel” bidrar til at mange ikke vil avsløre volden de er utsatt for.

Menn som er utsatt for vold av kvinner vil ikke lenger bli sett på som ekte menn. Å miste sin mannlighet virker som å være den største frykten for menn, og derfor vil de ikke avsløre at de er utsatt for vold. Denne redselen er ikke grunnløs. De stereotypiske forestillingene samfunnet har til menn tilsier at menn ikke kan bli utsatt for vold av kvinner. Voldsutsatte menn blir umannliggjort fordi de passer ikke inn i mannsbildet.

Vold mot menn i nære relasjoner har blitt mer synliggjort de siste årene, både i forskning og media. For den gjennomsnittlige Ola og Kari Nordmann er det spesielt viktig at media skriver om dette temaet. At den gjennomsnittlige nordmannen blir klar over dette temaet kan gjøre det lettere for menn å stå frem som utsatt for vold av kvinner.

Menn har etter krisesenterloven § 1 fått en lovfestet rett til hjelp og behandling i krisesentre. Dette mener jeg er et stort skritt i riktig retning når det gjelder menn som er utsatt for vold. Alle som er utsatt for vold i nære relasjoner har rett til å få hjelp, uansett kjønn, alder og seksualitet.

7.0 Litteraturliste

- Allen-Collinson, J. (2009) *A marked man: Female-perpetrated intimate partner abuse*. International Journal of Men's Health, Vol 8, No 1, s. 22 – 40.
- Andersen, T.H. (2012) *Sårbar og sterk. Menn som har vært utsatt for seksuelle overgrep*. Oslo: Abstrakt Forlag
- Badinter, E. (1995) *XY – Hva er en mann?* Oslo: Tiden Norsk Forlag
- Bergseth, L.(2010) *Den mannlige offerrollen. En intervjustudie av menn som opplever vold fra kvinnelig partner*. Masteroppgave i sosiologi, Universitetet i Oslo, Oslo
- Connell, R.W. (1995) *Masculinities*. 2. utgave. Cambridge: Polity Press
- Dalland, O. (2010) *Metode og oppgaveskriving for studenter*. 4. opplag. Oslo: Gyldendal akademisk
- Ferre, M. (2013) *Menn har ikke mye de skulle sagt*. Dagbladet. Hentet 10.05.13, fra http://www.dagbladet.no/2013/03/24/tema/klikk/samliv/psykisk_helse/helse/26362477/
- Hines, D.A., Brown, J. og Dunning, E. (2007) *Characteristics of Callers to the Domestic Abuse Helpline for Men*. J Fam Viol (2007) 22: 63 – 72
- Haaland, T., Clausen, S.E. og Schei, B. (2005) *Vold i parforhold – ulike perspektiver*. Oslo: Norsk institutt for by- og regionsforskning
- Isdal, P. (2012) *Meningen med volden*. 6. opplag. Oslo: Kommuneforlaget
- Johannessen, A., Tufte, P.A. og Kristoffersen, L. (2006) *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 3. utgave. Oslo: Abstrakt forlag

Justis- og beredskapsdepartementet.(2013). *Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner 2012 – 2013: det handler om å leve*. St. meld nr. 15 (2013) Oslo: Departementet

Krisesenterloven (2009) *Lov om kommunale krisesentertilbud* m.v. av 19. juni 2009

Larsen, A.K. (2007) *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig metode*. Bergen: Fagbokforlaget

Lorentzen, J. og Mühleisen, W. (2006) *Kjønnsforskning, en grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget

Lorentzen, J. (2006) *Forskning på menn og maskuliniteter*. I Lorentzen J. og Mühleisen, W. (red) *Kjønnsforskning, en grunnbok*. (s. 121 – 135) Oslo: Universitetsforlaget

Møller, M. (2000) *I Fars Vold*. Oslo: Kommuneforlaget

Nilsen, H.B. (2006) *Kjønn og identitet*. I Lorentzen, J. og Mühleisen, W. (red) *Kjønnsforskning, en grunnbok*. (s. 153 – 168). Oslo: Universitetsforlaget

Nordfjell O.B. (2009) *Menn utsatt for vold I nære relasjoner – En vurdering av omfang og hjelpetiltak sett I lys av eksisterende forskning og Reformers erfaringer*. Oslo: Reform

Reform (2010) *Reform – ressurscenter for menn*. Hentet 09.04.13 fra <http://reform.no/>

Røthing, Å. og Aarseth, H. (2006) *Kjønn og familie*. I Lorentzen, J. og Mühleisen, W. (red.) *Kjønnsforskning, en grunnbok*. (s.169 – 176) Oslo: Universitetsforlaget

Sogn, H. og Hjemdal, O.K. (2010) *Vold mot menn i nære relasjoner. Kunnskapsgjennomgang og rapport fra et pilotprosjekt*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter for vold og traumatisk stress

Thagaard, T. (2006) *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. 2. opplag. Bergen: Fagbokforlaget

Treborg, I.M. (02.05.13) *Rapper fikk utført oralsex mens han sto på scenen*. TV2. Hentet 03.05.13 fra <http://www.tv2.no/underholdning/gkn/rapper-fikk-utfoert-oralsex-mens-han-sto-paa-scenen-4038799.html>

Tsui, V., Cheung, M. og Leung, P. (2010) *Help-seeking among male victims of partner abuse: Men's hard times*. Journal of Community Psychology, Vol. 38, No. 6, s. 769 – 780

Vikås, M., Ruud, T.E.T., Andersen, G., Hopperstad, M. og Engebretsen, D.K. (2013) *13 drap hittil i 2013 – 9 av dem etterforskes som partnerdrap*. VG.no. Hentet 18.05.13 fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10103410>

Vedlegg 1: Søkelogg

Søkemåte for første artikkel:

Characteristics of Callers to the Domestic Abuse Helpline for Men

Av: Hines, D., Brown, J. og Dunning, E.

Søkeord	Database	Antall treff	Annen merknad
male victims	Academic Search Premier	5	Søker *male victims* in AB abstract or author-supplied abstract. Videre huker jeg av scholarly for å få akademiske tekster. Deretter trykker på subject: Thesaurus term for å innsnevre søket. Der huker jeg av violence, family violence og man-woman relationship. Deretter går jeg inn på thesaurus term igjen hvor jeg huker av abused men og abusive women.

Søkemåte for andre artikkel:

Help seeking among male victims of partner abuse; Men's hard times

Av: Tsui, V., Cheung, M. og Leung, P

Søkeord	Database	Antall treff	Annen merknad
Male victims*	Academic Search Premier	5	Bruker samme fremgangsmåte som forrige artikkel.

Søkemåte for tredje artikkel:

A marked man: female-perpetated intimate partner abuse

Av: Allen-Collison, J.

Søkeord	Database	Antall treff	Annen merknad
Male victims*	Academic Search Premier	5	Bruker same fremgangsmåte som første artikkel

Søkemåte for fjerde artikkel:

Vold mot menn i nære relasjoner – kunnskapsgjennomgang og rapport fra et pilotprosjekt

Av: Hjemdal, O.K. og Sogn, H.

Søkeord	Database	Antall treff	Annen merknad
Vold mot menn i nære relasjoner	Google	800000	Ettersom utgiver er nasjonalt kunnskapssenter for vold og traumatisk stress, vurderer jeg denne artikkelen seriøs.